СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. | РІК XXXVIII. | Ч. 71. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 27 березня 1930. | VOL. XXXVIII. | No. 71. | Jersey City, N. J., Thursday, March 27, 1930. | THREE CENTS.

У КОНҐРЕСІ ЗГАДУЮТЬ ПРО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ЦЕРКВИ НА УКРАЇНІ

ВАШИНҐТОН. — „Конґрешенел Рекорд" ч. 79, сторона 5789, подає, що конґресмен Дж. Ф. Брум домагався наложення цла на антрацит, спроваджуваний з Росії, яку його „приятель з Пенсилвенії називає безбожною російською державою". Брум зазначив, що він є проти ввозу сибірського антрациту ще й тому, що совіти визискують майнерів, змушуючи їх працювати за 17 американських центів денно.

А далі відчитав Брум телеґраму, яку одержав від о. Івана Ґундяка, пароха укр. прав. церкви св. Юрія в Майнерсвил, Па., в справі переслідування української автокефальної церкви на Україні і запротерення українських учених до тюрми.

(Телеґрама та була передрукована за майнерсвильською американською ґазетою в „Свободі" з дня 18 березня. — Ред.).

НА ПОЛІПШЕННЯ БИЗНЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенат ухвалив на протязі двогодинних нарад $383,000,000 на поправу бизнесів. З того $153,000,000 призначено на допомогу хліборобству, а $230,000,000 на публичні будови.

„ЕВРОПА" ЗДОБУЛА РЕКОРД.

НЮ ЙОРК. — Новий корабель Північно-Німецького Ллойда, „Европа", прибув до Ню Йорку, перепливши океан на протязі 4 днів, 17 годин і 6 мінут. Отже „Европа" є найскоршим кораблем на світі. Вона побила рекорд, добутий недавно кораблем „Бремен", який рівнож належить до Північно-Німецького Ллойда.

„Европа" являється новим триюмфом німецької науки.

ВОКЕР І ТОМАС ДИСКУТУЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Соціялістичний лідер, Нормен Томас, говорив перед Борд оф Естимейт про заряду безробіттю. Мейор Вокер не міг слухати промови Томаса, бо та промова, як казав Вокер, була лекцією про соціялізм, а не про безробіття. Вокер зазначив, що це останній раз він дає себе надути ріжним аґітаторам, які замісць радити про безробіття, виголошують політичні промови.

Вокер радив Томасови віднестися до леґіслятури, бо місто не має ніяких фондів на допомогу безробітним. Хай леґіслятура змінить статут міської ради, тоді буде можна говорити про заряду безробітним з міської каси. Так говорив Вокер, а Томас відповів: „А чому ви не йдете до леґіслятури й не зміняєте чартеру?"

ПРОТЕСТУЮТЬ: ЖИДИ, КАТОЛИКИ І ПРОТЕСТАНТИ.

НЮ ЙОРК. — Мимо погроз з боку большевиків, що висадять у воздух Метрополитен Оперу, коли там будуть протестувати проти совітів, зійшлося таки 2,000 протестуючих. Говорили жидівські рабіни, а з католиків о. Едмунд А. Волш, заступник президента Джорджтавн університету.

ЧЕРВОНІ ВІДҐРОЖУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Ізраель Амтер повідомив поліцію з рамени большевиків, що коли вона вишле на мітинґи комуністичної партії полісменів, то большевики викинуть поліцію за двері, бо на такі наради є дозволений вступ тільки членам.

$1,000,000 В ДАРІ НА ШПИТАЛЬ.

ФІНІКС (Арізона). — Шикаґовський філянтроп Вилієм А. Ґрунов жертвував $1,000,000 на клінічну лябораторію в Фенікс.

ПЛАТНЯ ҐОВЕРНОРА.

ТРЕНТОН. — Платня ґовернора стейту Ню Джерзи, яка виносила досі річно $10,000, виноситиме тепер $20,000.

ПЕРУКА ЗРАДИЛА.

НЮ ЙОРК. — Реймунд Авґустус Ґелеґер утік з $62,424.24, які перевозив з одного банку до другого. За ті гроші мандрував по ріжних містах Америки і забавлявся, а згодом повернув назад до Ню Йорку. Він запустив бороду, вуса і важко було його пізнати, але раз підніс неосторожно капелюх, а з ним і невеличку перуку, яку носив на чубі. Детектив пізнав відразу Ґелеґера й відставив його на поліцію.

СТРАШИТЬ БОЛЬШЕВИЗМОМ.

НЮ ЙОРК. — Ґенерал Травб говорив на вечері „Нешенел Пейтріотик Билдерс оф Амеріка" про большевицьку язву. Він ствердив, що большевизм всуваеться до шкіл, промислу і фінансів та паралїжує ціле американське життя. Підніс, що лише жінки можуть виратувати Америку з анархії, яку несе з собою большевицька пропаґанда.

ҐРІН ПРО БЕЗРОБІТТЯ.

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, подає, що одержав звіти від юній з 24 великих міст і отсе перший раз, почавши від серпня минулого року, може ствердити, що безробіття зменшилося на 1%. Ґрін твердить, що це вже є великий успіх, бо принаймні здержано дальше поширення безробіття.

КРИТИКУЄ ГУВЕРА Й ҐВЕЙЛЕНА.

НЮ ЙОРК. — А. Дж. Мюсте, декан Бруквуд Лейбор Каледж, зазначив у своїй промові до жінок, що Гуверова адміністрація допустилася кримінального недбальства, коли ходить о пишерння безробіття. А про нюйорського поліційного комішенера Ґвейлена сказав, що „він заводить в Америці царську шпіонську систему".

ПРОТИ ЧЕРВОНОГО ТЕРОРУ.

Товариство українських студентів і вся українська кольонія в Женеві ухвалили на спеціяльних зборих протест проти червоного терору, що його виконує там уряд московських насильників, чужий українському народові і землі. Женевські Українці звертаються до всього цивілізованого світа з проханням піднести голос протесту й піддержати рух, спрямований проти нечуваного большевицького гніту на Великій Україні, що веде до вбиття культури й цивілізації.

ЗАМІСЦЬ У ТЮРМІ, ПОВІТОВИМ РАДНИКОМ.

Букарештенська ґазета „Ордінея" пише, що четвертим на листі національ-царанистів у Кагулі кандидував і зістав вибраний Ґеорґій Котец, той самий, який рік тому застрілив бідного українського селянина при ловлі риби в балті. Замісць сидіти в ланцах десь у копальни, ходить Котец на волі і став радником повітовим, а його жертва, що оставила 5 незаосмотрених діточок, гниє в гробі.

ДО ЧОГО ДОВОДИТЬ ПЯНСТВО.

На Закарпатській Україні трафився такий випадок: Кількох місцевих робітників напилися денатурки і лягли в лісі спати, розложивши вогонь. Підчас сну один з них витягнув так нещасливо ноги, що вони найшлися якраз в вогні. Пяний не чув болю, а коли врешті пробудився, побачив, що ноги згоріли йому до колін.

ЧОГО БАГАТО НЕ ЗНАЮТЬ.

Багато не знають, що Поляки перервали 1919 року український фронт у Галичині і що одна українська бриґада спаслася лише в той спосіб перед польським полоном, що перейшла чеську територію. Цею бриґадою командував палкий і рішучий отаман Черський. Він уратував не лише бриґаду дисциплінованих, зоружених вояків, але спас також великі склади амуніції і харчів. Хоч як завзято намагалися Поляки розторощити українську ґрупу, то їм це не пощастило, бо бриґада розпоряджала гарматним полком „Хирів". Коли польська піхота ставала вже нашим змореним стрільцям на пяти, то „хирівські" гармати заговорили з верхів Карпат і зчісуючи смерекові віття, витали Ляхів на землі Великого Володимира. На чехословацькій території інтерновано цю бриґаду в Німецькім Яблоннім коло Ліберця. Ця бриґада була опісля доповнена Українцями з італійського полону і числила 1920 року 9,000 стрільців і 500 старшин. Року 1922 чеські власти розвязали цей табор, де містилися в світовій війні російські та італійські полонені. Сьогодня росте там пшениця, де вправляли стрільці. Лише в недалекому гайочку спочивають 30 стрільців, що вмерли наслідком сухіт. А тісно при гайку підніматься високий памятник, що представляє дідабандуриста з думою тужною на устах. Цей ґранітовий памятник будував різьбар Бринський із засобів, зложених Українською Бриґадою в Німецькім Яблоннім.

11-ЛІТНА ДІВЧИНА БУРМІСТРОМ.

Англія, як відомо, є краєм ріжних, навіть найбільше дивачних традицій. Існує там місто Орсет, у якому уряд бурмістра від непамятних часів затримує виключно рід Вільсонів і то в той спосіб, що уряд цей припадає лише жінкам зі згаданого роду. В цьому році вибрано бурмістром 11-літну Марту Вільсон. Очевидно, що за неї виконує службу хтось з дорослих, з тим однак, що Марта мусить підписувати всі документи.

ЗРОБИВ ІНТЕРЕС НА СМЕРТИ ВЛАСНОЇ ЖІНКИ.

Очевидно зробив це Жид. В Дубні жив купець Нахум Шпікайцель, якому тяжко захоріла жінка. Він відвіз її до шпиталя у Львові, де вона швидко померла. Не вспіла ще жінка добре застигти, як Нахум поїхав до родичів жінки і затаївши перед ними смерть дочки, забрав на лічення її 1000 долярів та дорогоцінні річи і з тим утік.

ВІДКУСИВ ЖІНЦІ НІС.

Старий муж і молода жінка, Станислав і Кароліна Цісаки з Варшави, не могли ніяк дійти до ладу і розійшлись кожне у свою сторону. Але Станислав таки заскучав за Кароліною і став все частіше до неї навідуватися та намовляти, щоби вона помирилася. Потім став лякати, що коли вона не згодиться з ним далі жити, то він її так опоганить, що ніхто в її бік дивитись не захоче. Коли Кароліна висміялася з нього, він з розпуки і злости відкусив їй ніс. Кароліна пішла до шпиталя, а Станислав до криміналу.

ОСВАЛЬД ШПЕНҐЛЕР ПРО НАЦІОНАЛІЗМ.

„Дер Таґ" повідомляє, що у „Будинку Патріотів" в Гамбурґу відомий автор твору „Сумерк Заходу", Освальд Шпенґлер, виголосив реферат про націоналістичний рух сучасности. Він змалював розвиток і упадок цілих народів і рас у минулому, боротьбу між расами і народами, представляючи історичний процес як боротьбу народів, а не кляс. Теперішні народи, особливо Німеччина, забуваючи про те, що історія це боротьба націй, потопають у морі фраз про пацифізм і інтернаціоналізм та вселюдський поступ і єдність. Тимчасом 20 вік приніс світови війну, а за нею прийде нова велика боротьба народів, без огляду на те, чи ми того хочемо чи ні. Народи у своїй політиці кермуються тільки еґоїзмом, заздрістю і жадобою влади над сусідами. Внутрішня і закордонна політика кожного народу, прикриваючись фразами про толеранцію меншостей, стремить до знищення усіх меншостей. Шпенґлер різко осуджує партійну боротьбу між членами одного народу. На його думку, Німеччину й кожну іншу націю може спасти від загибелі тільки сильна влада одиниці, яка зуміє помирити ідеал національної єдности з реальними вимогами господарської, економічної політики. Реферат Шпенґлера вислухала публика, яка виповнила салю по береги і приняла слова референта з нечуваним ентузіязмом.

НАРАДИ ПОЛЬСЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ.

На днях в Луцьку відбувся повітовий зїзд польських військових кольоністів. Зіздові проводив поручник Антін Забельський. У дискусіях кольоністи нарікали на господарську крізу, на брак позичок, на вороже відношення українського населення до польських кольоністів. У резолюціях ухвалено вислати до польського уряду меморіял із просьбою, щоб уряд більше опікувався кольоністами, які є носіями польської державницької ідеї та культури на „кресах".

КРІВАВА КУПІЛЬ В СРСР.

„Дейлі Мейл" повідомляє через Ригу з Москви, що ДПУ справило контрреволюціонерам нову „кріваву купіль". З наказу Менжінського поставлено перед суд 500 бувших царських старшин, арештованих як ворогів радянського уряду, і всі вони будуть засуджені на кару смерти. Між арештованими найбільше старшин фльоти. Ця „кріва купіль" є одною з найгрізніших в історії большевицького терору. Родини арештованих старшин відправляють у церквах молебні, щоби Бог ратував обвинувачених від кари смерти. У звязку з тим „Дейлі Мейл" пригадує, що від початку революції досі большевики розстріляли 31 епископів, 1,500 священиків і 700 ченців та монахинь, а 48 епископів, 3,700 священиків і 8,000 монахів та монахинь було караних вязницею.

ЧЕКІСТИ В ЛОНДОНІ.

У Лондоні мешкає сестра царя Миколи II., велика княгиня Ксеня, яку від деякого часу переслідують ріжні типи із закордонної большевицької чрезвичайки. У домі тої княгині є архів монархістичних російських організацій і чекісти поставили собі за ціль за всяку ціну викрасти цей архів та стало крутяться біля дому княгині. На просьбу сестри Миколи II. лондонська поліція почала берегти дім великої княгині і слідити за членами закордонного ДПУ.

І ТАК ЗЛЕ І ТАК НЕ ДОБРЕ.

В Румунії є жінок 30 відсотків більше ніж мущин. Проф. д-р Яра, займаючись тою справою, написав окрему книжку, в якій радить завести в Румунії многоженство, щоби в той спосіб кожда жінка могла виповнити своє материнське завдання життєве. Як появилася та книжка, всі жінки, зґуртовані по ріжних товариствах, запротестували проти подібних проєктів.

ЩЕ ДУШОГУБСТВА.

В Синевідську Вижнім замордовано робітника Гната Барабаша вистрілом з револьверу. Тяжко ранений в шлунок, жив ще Барабаш 15 мінут. Щодо причини, то догадуються, що це особиста пімста. — В Мишині, пов. Коломия, прострілив невідомий осібняк Миколу Ферчука, хотячи його вбити. — Іван Пажняк з Жабйого замордував Олексу Іванчука з Красноїли, вдаривши його смертельно в голову гуцульською сокирою. Мотивом душогубства була пімста через те, що Пажняк програв процес з Іванчуком в справі маєтковій.

ПІЛСУДСЬКИЙ ЗНОВУ РІШУЧО ВИСТУПАЄ ПРОТИ ПАРЛЯМЕНТУ

ШИМАНСЬКИЙ НЕ МОЖЕ СФОРМУВАТИ НОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ІЗЗА ВИМОГ ПІЛСУДСЬКОГО. ВІН ВИМАГАЄ, ЩОБИ СОЙМУ НЕ СКЛИКАТИ ШІСТЬ МІСЯЦІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Можна вважати, що спроби маршалка сенату, Шиманського, сформувати нове правительство по уступленню Бартля скінчилися повною невдачею. Причиною цього стали вимоги маршала Пілсудського, якого запрошено далі лишитися міністром військових справ. У своїх вимогах Пілсудський зовсім не допускає співпраці сойму з урядом Польщі й домагається, щоби сойм відмовився від своїх прав контролі уряду, які забезпечені йому конституцією.

Вимоги його такі: 1) соймові посли не будуть втручатися до вибору кандидатів у міністри та на вищі адміністративні посади; 2) посли й політичні партії не будуть втручатися до буджетових витрат після того, як буджет держави затверджений соймом; 3) сойм мусить відмовитися від своїх прав, забезпечених йому конституцією, мати контролю над витратою державних коштів поверх ухвалених буджетом, і нарешті 4) сойму не буде скликатися на засідання цілих шість наступних місяців.

Цих вимог Пілсудського сойм, звичайно, не прийме й Шиманський не має змоги сформувати нового правительства. Таке поведення Пілсудського говорить за те, що він взагалі не думає співпрацювати з соймом. Такі вимоги й становище Пілсудського викликали велике здивовання навіть серед його приятелів, бо собливо з огляду на тяжкий економічний стан Польщі кожна урядова кріза тепер відбивається надзвичайно тяжко на всьому державному життю.

АМЕРИКА СТОЇТЬ НА СВОЙОМУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Американська делеґація на морську конференцію видала нову заяву, в якій говорить, що вона стоїть при першій своїй заяві в справі обмеження воєнних фльот ріжних держав. Тоді Америка нікому не обіцяла своєї підтримки силою своєї фльоти вразі нападу на одного з учасників цієї конференції якоїсь держави. Тому чутки про те, що Америка вже згоджується взяти на себе нові зобовязання супроти Франції, чи якої иншої держави, є неправдиві.

Отже американська делеґація ясно й рішучо заявляє, що Америка на ніякі нові політично-воєнні договори з державами Европи не піде. Вона стремить лише до обмеження розбудови фльот усіх великих морських держав, а не до нових союзницьких комбінацій. Що торкається вимог Франції, то треба знайти якийсь инший спосіб до задоволення їх, щобы нарешті Франція та Італія прийшли до порозуміння. Тепер намічається порозуміння між ними в тому сенсі, що Франція зобовяжеться на Середземному морі не тримати фльоти більшої від італійської, а Анґлія буде це зобовязання Франції ґарантувати.

ДОМАГАЮТЬСЯ УСТУПЛЕННЯ МАНЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Бувший премієр-міністер Румунії Братіяну в своїй промові різко виступив проти уряду Маню. Він заявляє, що уряд Маню завинив у великому зрості комунізму в Румунії та в тяжкому фінансовому становищу держави. Братіяну домагається, щоби реґентська рада звільнила Маню з його уряду, а формування нового уряду віддала ліберальній партії на чолі з Братіяном.

ДОМАГАЮТЬСЯ РОЗРИВУ ФРАНЦІЇ З РОСІЄЮ.

ПАРИЖ (Франція). — Після того, як французька поліція підтвердила в частині повідомлення ґазети „Ліберте", що ґенерала Кутєпова вивезли з Франції на радянському пароплаві, ґазета роспочала кампанію за розрив Франції з Росією. З цієї нагоди на слідуючий понеділок в Парижі скликається великий масовий мітинґ.

Поліція заявляє, що за кілька днів вона зможе оголосити докладно, яким чином був захорлений Кутєпов і хто брав у цьому участь. Тепер вона закінчує свої розсліди.

ВЖЕ ЗНАЮТЬ ПРИЧИНИ „ПАПУЖАЧОЇ ХВОРОБИ".

БЕРЛІН (Німеччина). — Місцевий лікар Левінталь, член Коховського інституту, видав заяву, що він уже знайшов мікроба, який спричиняє папужачу хворобу й смерть людей. Він говорить, що бациль папужачої хвороби зовсім не схожий на всі відомі дотепер бацилі. Знайшовши бациль, можна буде знайти також і лік на хворобу.

В НІМЕЧЧИНІ ЗАДОВОЛЕНІ.

БРЕМЕН (Німеччина). — З нагоди того, що новий німецький пароплав „Европа" побив рекорд навіть „Бремена", в Німеччині панує велика радість. Правда, мало хто сумнівався в успіх „Европи" після того, як вона на пробному пливанню дала скорість 30 миль на годину. Всеж уся країна чекала з напруженням перепливу „Европи" з Шербурґа до Ню Йорку.

МАЮТЬ КЛОПІТ ПО РІВЕРІ.

МАДРИД (Еспанія). — Новий еспанський уряд має багато клопотів, щоби змінити політику, яку провадив уряд диктатора Прімо де Рівери. Фінансові клопоти не дають можливости продовжувати роспочаті диктатурою громадські роботи, а припинення їх викличе збільшення скількости безробітних.

Таксамо з послабленням режіму твердої руки знову починає в Катальонії розвиватися сепаратистичний рух та починають відбуватися акти саботажу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МИТОВЕ МИТАРСТВО

Як можна було згори припускати, сенат американського конгресу вже ухвалив поважною більшістю голосів новий митний закон, котрий підносить мито на довгий ряд виробів. Хоч проти проєкту виступали з завзяттєм через півпічні дебати всі майже демократичні сенатори, при остаточному голосованню за законом заявляється поважне число демократів, а проти нього майже всі поступові републиканці. Від опозиції проти проєкту в послідній хвилі відступило богато хитких людий і закон не переходить як партійний проєкт, і не одна тільки републиканська партія бере за нього відвічальність.

Як се так сталося, що закон, котрий через місяці викликав стільки опозиції, находить наконець дві третини сенаторів за собою? Розвязки сеї чудної появи треба шукати в умовах американського політичного життя, а специяльно американських законодатних тіл. Політичні ріжниці між партіями в Америці не мають тої остроти, як вони мають в Европі. Як Американці кажуть, ріжниця між партіями часто та тільки, що одна партія сидить у сідлі, а друга йде пішки. Тут нераз одна партія перебирає політику й становище другої.

Наслідком невиразности засадничого становища, навіть у найважніших справах, ніодин проєктодавець не є певний, що він найде при голосованню потрібну для ухвалення свого проєкту більшість. Щоби се осягнути, він мусить приєднувати собі голоси в сей спосіб, що буде голосувати за проєктами своїх колегів. Неодин часто голосує за чужими проєктами проти свого переконання, просто на те, щоби автори тих проєктів голосували за ним.

Сього рода політичний торг стався якраз при митовім законі. Сей закон наложить мито на богато заграничних виробів, а тим самим посередно усуне їх конкуренцію з краєвими та піднесе ціну на краєві. Американці заплатять грубі міліони фабрикантам „захоронених" ріжних виробів. За таким проєктом голосувало богато ріжних сенаторів просто тому, бо богато з них хотіло добитися митової охорони для якогось свого місцевого промислу в своїй окрузі, а добитися сього можна тільки голосуючи за проєктами других сенаторів про митову охорону місцевих промислів у їх округах. Зі сього вийшов митовий проєкт, котрий наложить на край поважний тягар та принесе зиски „охороненим" промислам.

Біда в тому, що Америка ще досі не придумала, як забрати митове питання зпід компетиції конгресу та в який спосіб його передати до вирішення самому федеральному урядови. Хоча се певно не буде найкращий вихід, але при ньому принаймене хтось буде за тарифу відповідати й населення буде знати, кого потягати до відвічальности.

ЕКОНОМІЧНА КРІЗА В ПОЛЬЩІ, А ФРАНЦІЯ

(Оригінальний допис до „Свободи").

(Пан „Недостаток" і пані „Кріза". — Думка польського уряду про них. — 37% польського буджету іде на армію. — Брак кредитів — по думці посла Діяманда — зависимий від положення політичного. — Европа й Америка сумніваються, чи Польща остоїться. — Заграничні коерспонденти все бачать і чують. — Байдужність Парижа супроти Польщі. — Її розібрано в XVIII віці через анархію. — І тепер Польща й Европа далекі від себе. — Комедія з „міс Европою". — „Міс Польонія" про неприхильність Французів. — „Поляк" — кепська марка у них. — Демаскованне Поляків Рене Мартельом. — Пральон і Пішон до Білінського. — „Франція в інтересах не знає жарту!" — Коли вона погодиться з Німеччиною, не треба їй Польщі. „Українські націоналісти у Франції, а „Тризуб". — Позички французької не буде — кріза ще потреває).

Якіб у нашій східній малопольській Малопольщі в послідних часах і не відбувалися збори — то все лиш одно маємо на них до слухання: **„кріза, господарська кріза!"**

Навіть наш визначний гуморист **Галактіон Чіпка,** пишучи недавно в „Неділі" про мясниці у нашім краю та про наші „балі" — каже: „На кожнім з тих балів постійно є одна пара: **пан Недостаток і пані Кріза.** Пригорнувшись до себе, танцюють кожний танок, іншим парам місце забираючи".

І лише одна для нас може бути потіха, а то, що не лиш мі бідні Галичани разом з Волинею, Поліссям, Підляшем та Холмом, але взагалі **ціла Польща,** до котрої ми з ласки Вилсона та Клемансо покищо належимо, переживає власне (не „зараз"!) загальну економічну крізу.

Представники польського **уряду** у соймі бачили її причину в злій **міжнародній ситуації.** — Колиж однак зла міжнародна конюнктюра не відбилась рівномірно на всіх державах, а Франція і тепер навіть находиться в дуже кориснім господарськім положенню, — то повстає питання, чи й справді власне міжнародна зла конюнктура відбивається так фатально на Польщі, або — чи може радше якісь специяльні інші причини.

Як звісно, то зла конюнктура пошкодила передовсім тим краям, котрі знаходяться у взаїмнім живім обміні своїх продуктів. В тих державах є як промисл так і рільництво в значнім степени зависимі від можности збуту на заграничних ринках і тому, коли хочби в однім з них вибухне кріза, то це відбивається дуже доймаючо також і на інших.

Щодо Франції то її уділ у міжнародній обміні є зглядно невеликий, а її внутрішний ринок грає як для рільництва так і для промислу більшу ролю, як в інших державах, і тому Франція є менше вражлива на наслідки міжнародної господарської депресії. І цим власне мусимо собі витолкувати, що положення Франції так визначно ріжниться від внутрішнього положення інших держав також зі сильним власним промислом.

Польща повинна би належати до того рода держав, що Франція, і бути самовистарчальною для себе, тимбільше, що продукція збіжа в Польщі відповідає менше більше власному внутрішньому запотребованню, і що найбільше 10% її збіжа призначених є на експорт. Але це не грає великої ролі.

Польща **має** іншу журу: це непомірний **зріст** державного **буджету,** а то головно через **видатки на військо.** Власне ухваленний в соймі буджет виносить понад **три міліярди золотих,** з чого цілих 37% іде на армію і — пожалься Боже — на фльоту!

Перетяженне податками довело людність до того, що рільники, дрібна і середна торговля, дрібний і середний промисл, а навіть велика торговля і великий промисл не були в силі придбати відповідних резерв — чи то в тім чи іншім виді.

Всі вони мають великі зобовязання, котрих не є в силі вирівнати, і через це — просто катастрофально — росте число запротестованих вексів.

Одним словом: в усіх галузях продукції дається відчувати пекуча потреба **заграничного кредиту.**

Дуже інтересні погляди в тій справі висказав недавно в соймі посол **Діяманд** (пепесовець), котрого можна справді уважати глибоким знавцем щодо економічних справ.

Сказав він між иншим ось що:

„Я не знаю в Европі краю, котрий би мав такі знамениті услівя розвою, як Польща. Вона повинна би бути найбогатшим краєм в Европі. Однакож при системі, або радше сказати: при маніпуляціях польського уряду **капітал в Польщі повстати не може.** Цего ніяка держава видержати не зможе, щоби цілий оборотовий капітал замінювати на буджетові підвишки, з котрими потім поступається в спосіб — з господарського огляду — цілком неможливий.

„Що **нам треба кредитів** — це не підлягає ніякому сумнівови. Уряд робить навіть всілякі старання, щоби де кредити роздобути, але **ми їх таки не дістаємо.**

„Той **брак кредитів** не є в звязи з нашим господарським положенням, але з нашим **положенням політичним!**

„Ніякий капіталіст не дасть позички якійсь державі, або городжанинови її, коли не знає, яка є будучність політичного устрою тої держави.

(Тут піднісся зпосеред других послів оклик: „І де самі правлячі заповідають революцію!").

„Недавний наш премієр Світальський заповів в своїх відчитах якісь нечувані події, що настануть незадовго в Польщі. І тепер, не будучи вже премієром, він ділає в тому самому дусі а урядова преса та урядові пресові бюра розповсюднюють на всі боки ті **грозьби.** Вони властиво для нас грозьбами не є, але для заграниці, котра би нам мала достарчити кредитів, **є осторогою!**

„Не розумію, длячого по погромі, якого зазнали полковники"...

(Голос зпомежи Бебеків: „Це дивне, що тих полковників нема!").

Діяманд на це:

„Дякувати Богу, і це є наймилішою цего року вісткою, що тих „полковників" нема. Коли Польща про це довідається, то лекше відітхне! (Загальна веселість).

„Кожде слово заохоти і кожда заповідь чесної законности і порядку збудже в Польщі отуху, охоту до діла.

„А заграниця прислухається цему, пише про це і також заповідає корисну зміну. Аж тут хтось вилізе нараз з такою промовою та грозить переворотом, то що з цим зробити?

„**Коли в Европі і в Америці** є ще **сумніви чи Польща остоїться,** то є це вина уряду, котрий не має досить відваги сказати, що його обіцянки і приречення будуть серіозно додержані.

„Я цілком не побоююсь, щоби теперішний уряд вернув до режиму послідних місяців. Бо хто грозив переворотом, але його не виконав зараз, той вже ніколи його не виконає.

„І тому я, будучи свідомий цего, що теперішна **заява** уряду випала би корисно і дала запоруку для внутрішнього мира — маю до уряду претенсію, щоби таку заяву дав".

(Кінець буде).

Худий: Скажіть мені, що ви робите, що ви такі товсті?
Товстий: Передовсім нічого не роблю!

В. Будзиновський.

ВЕСЕЛИЙ ДВІР.

Оповіданне.

(24)

На другий день в середу, ледви добре смеркнося, Олена встала і згасила свічку. Вже тепер відходила до саду, бо Казьо сказав, що прийде скорше, щоби добре використати послідну спільну ніч перед походом. Ледви згасила свічку, двері рипнули і перед нею станув польський гайдук. В хаті ще не було так темно, щоби не пізнати. Вона до тих гайдуків уже була привикла. бо Казьо дуже часто посилав їх до неї, або до мами з ріжними вістями, або по потрібні йому річи, яких у нього в замку не було. Тепер з тривогою ждала, що той гайдук скаже. Потерпала, що Казьо може прислав його переказати, щоби до саду не трудилася, бо нині полковник має роботу і з замку вийти не може. Але гайдук промовив:

— **Оленочко!** Ми давно не бачилися...

Сотник Димецький вибрався до веселого двора по ключі. Олені дав був лише один ключ, той до фірти. У Матковича були два ключі: до фірти і до льохів. Йому потрібні були оба ключі, отже зразу загадав був зайти просто до Матковича, взяти ключі і відійти. Але якась непоборима сила тягла його до Олени. Хотів свою любку побачити, обмінятися бодай пару словами. Сам не знав, яким способом, пустившися до Матковича, опинився в кімнаті Олени.

Почувши його голос, Олена обледеніла, але тільки на хвилю. Пережите з Хариною нагадало їй, що діяти, колиби таке повторилося. Не приступаючи до нього, спитала:

— Як ти сюди зайшов? Тебе могли би вхопити Ляхи. Ти мабуть вже забув про мене, коли лізеш в таку небезпеку. Як ти такий необережний, то ледви чи коли будеш моєю потіхою. Я до решти виплачу мої очи за тобою... Ти мабуть не до мене, а лише по ключ.

— Що правда, то не гріх. На любощі тепер нема часу.

— Ти ще не сказав мені, як сюди зайшов.

— Садом. Фірта була відчинена. Хата ліворуч. Відтам я почув якісь голоси. Я взяв у праву руку. Ідучи попід мур, я обійшов сад і зайшов аж сюди, ніким не помічений. Добре, що з челяди не побачив мене ніхто. Тут в дворі мусить бути якийсь зрадник, або хтось довгоязикий.

— Ти в саді чув голоси?

— Чув дуже добре. Коло хати є якісь люде. Не знаю, чи буду міг садом назад втекти.

— Заждиж тут хвильку. Зараз принесу ключ і скажу тобі, куди втікати.

Хотів обійміти її, але вона відскочила і вибігла. Не пішла по ключ, бо його давно вже не мала. Дала його Казьови тоді, коли він ладився брати Кременчук. Тепер побігла просто до саду, до хати. Казьо вже був там і сердився, що вона так забарилася. Але вона обняла його за шию і шепнула:

— У мене Димецький. Прийшов по ключ. Ходи взяти його. Я біжу назад, щоби його придержати. Я його обійму і крикну „мамо!" Тоді нехай увійде мама і також обійме. За мамою впусти гайдуків.

Сказала і втікла назад. Покликала маму і казала їй ждати під дверми. Сама увійшла до Димецького і сказала:

— Ключ зараз принесе мама. Вже давно згодилася дати мене тобі.

Козак прискочив до неї і обняв, щоби вицілувати. Поцілував раз, пустив її і відскочив, кажучи з жахом:

— Олено! Ти не така, як була раніше. Ти... ти неначе вже мужа маєш.

— Ти хіба пяний, коли тобі привидівся мій муж. Мамо! Прийди образумити його.

Увійшла мама, за її плечима скритий один гайдук. Сотник стояв між Оленою і мамою з гайдуком. З радісним криком „Осипе!" мама обіймила його разом з раменами, гайдук закинув на голову свою бунду. Три инші гайдуки звалили його на землю і звязали. За той час Матковичева запалила дві свічки. Сотник лежав на землі важко дишучи. Перед ним стояла Олена і полковник, призираючися йому. Він глянув на Олену і промовив:

— Перестерігав нас Тимкович, але ми, засліплені, сміялися з нього. Деж я міг подумати, що ти не лиш покинеш мене, але й юдиними поцілунками заманиш мене в руки ворога!

Олена відповіла сухо й зимно:

— Війна, війною. Ти сам винен, що впав у руки твого ворога, мого мужа, полковника Тшебінського. Тепер хіба вже знаєш, чому я не така, як була раніше. То від мого любого Казя.

Нахилилася до полковника, поцілувала його, кажучи:

— Ходи, Казю, бо вже пора спати.

Полковник звернувся до гайдуків з приказом:

— До замку його! Добре звязати і придержати в льохах до завтра. Завтра вбемо на паль!

Полковник і Олена вийшли, гайдуки винесли сотника, Матковичева лишилася сама. Стара кухарка, що прибігла за гайдуком і весь час стоячи в дверях, всьо бачила й чула, пішла до Софійки. Софійка поплакала, подумала, порадилася зі старою, взяла каганець і пішла до батька. Маткович не знав, що сталося, бо вже спав. Здивувався, що донька прийшла до нього в ночи і розбудила:

(Дальше буде)

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПІДПАЛЯЧІ ВЛАСНОГО МАЙНА.

Богато є таких людей, що підпалюють своє власне майно длятого, щоб могти дістати асекурацію. На Волині в останніх часах трафилося кілька таких випадків. Наприклад: в селі Кричильськ згоріло 6 стодіх, що їх підпалили самі власники. — В селі Стара Камінка згоріло господарство М. Колодинського, яке він недавно обезпечив від вогню і сам його тепер підпалив. — В селі Ситні, дубенського повіту, згорів водяний млин, що його державив Жид Айсмонд. Є сильні підозріння, що справником пожежі є власне сам державець. Очевидна річ що масовість таких пожеж пояснюється незвичайно тяжким положенням економічним. Власники волють, видко, дістати асекурацію, ніж стягатися з останнього на податок.

Нещастя в щасті. — Чи то правда, що ваш вуйко Кушлик виграв авто у фантовій льотерії? Деж той щасливий чоловік?

— У шпиталі.

Пускаючи світло Правди на фальшиві і баламутні заяви в недавніх оголошеннях цигареток

ЩО ІНШИЙ ФАБРИКАНТ цигареток позволяє собі говорити про свій продукт, це не наше діло. Навіть коли йому захотілось сказати неправду про свій продукт і викликати ошибочне враження дотично нього, так і це є його справа — не наша.

Але — коли, у своїм оголошенню, він виходить поза свій продукт і складає фальшиві заяви або викликає баламутне враження про інші цигаретки — тоді пора сказати правду.

Недавно тому один фабрикант цигареток склав слідуючу заяву у своїм оголошенню:

> "Додатковий тайний процес огрівання усуває з (———) шкідливі подражнини, корозивні окисні, що бувають в цигаретках, роблених старим способом, і подражнюють горло та спричиняють кашель."
>
> "Без огляду на те, як багато чи як мало ви платите за цигаретки, ви маєте до вибору лиш дві загальні кляси, і не більше а лиш дві. В одній клясі маєте більшині цигареток, продукованих старим способом, а в другій клясі маєте (———), пражену цигаретку, продукт новітньої науки, цигаретку, що з неї усунено шкідливі подражники цим додатковим тайним процесом, означеним фразою "Вона Пражена"."

КОЛИ ЦІ ЗАЯВИ вперше появилися, ми гадали, що вони є мимовільним явищем в оголошенню того фабриканта і не становлять обміркованої і пляннової політики. Склавши кілька таких заяв, він занехав цю особливу форму оголошування. Але інші заяви, що їх вжито в його оголошеннях, звернули на себе увагу Федеральної Торговельної Комісії щодо їх правдивости.

Внаслідок акції Федеральної Торговельної Комісії йому наказано занехати принятий ним звичай вживання в його оголошеннях фальшивих свідчень некурців про те, що вони є струнні від курення його сорта цигареток, а дальше наказано йому не вживати інших фальшивих свідчень та ваблившого аргументу, що кожний може бути струнний, курячи цього сорту цигареток. Тоді він знова почав вживати згаданої вище форми заяви або її відмінків.

КОЛИ ЯКИЙ ФАБРИКАНТ позволяє собі говорити, що тютюн, ним уживаний, вміщає в собі "шкідливі подражники, корозивні окисні, що є образливі для горла," а відтак каже, що ці речовини усуває огрівальний процес, так це є його власне діло. Але коли він пробує викликати враження, що в цигаретки взагалі дають такий поганий тютюн, як він описує, то ми є проти такого очернювання індустрії.

В наших цигаретках ми ніколи не вживали цього поганого тютюну, про який слушно можна сказати, що він вміщає в собі "шкідливі подражники, корозивні окисні," ані не віримо, що його вживає дехто з інших фабрикантів.

Коли той фабрикант бажає оголошувати огрівальний процес, називаючи це праженням чи як там, так це йому вільно. Але коли притім він пробує викликати враження, що він є одиноким продуцентом цигареток, який піддає тютюн огріванню, так треба знова сказати правду.

Друкувати фальшиве свідчення не є більшим перекрученням правди, між натякати, що огрівання тютюну є виключним процесом якогось одного фабриканта.

ФАКТОМ Є, що пристосування теплоти в тютюновім виробництві належить відай до найбільш звичайних і загально принятих методів в цій індустрії. Це вже давно практикується скрізь.

Ми пристосовуємо методу огрівання в найбільш новітній і науковий спосіб так в підготовці як і у виробі цього легкого, запашного, дозрілого тютюну, що йде зі своєю природньою доброю якістю в КЕМЕЛІ.

Сама найперша наша Цигаретка КЕМЕЛ була зроблена за огрівальним процесом. І кожний з тих більйонів КЕМЕЛІВ, що були вироблені з того часу, переходили огрівальний процес. Ми використовуємо усі можливости теплоти, щоби зділати наш добрий тютюн лучшим. Але теплота не може зробити поганого тютюну добрим.

ЧИ ФАБРИКАНТ, щоби мав про що говорити перед загалом, чіпляє або ні якийсь прилад до огрівальної машини і ловить, згущує та ховає у фляшці випари, що виходять з тої машини, це не поліпшує тютюну так само, як не поліпшиться чай від того, коли будете ловити і ховати у фляшку випари, що виходять з вашого чайника.

Наша власна сорта, КЕМЕЛ, дальше зростає, все-ж таки ми не можемо оставити непоправленими цих далекосяглих фальшивих заяв або вражінь дотично цигаретної індустрії.

R. J. Reynolds Tobacco Company

Творці КЕМЕЛ Цигареток